

БОЛОТІН П.С.

студент 2-го курсу екологічного факультету Житомирського національного агроекологічного університету

ПОВНОВАЖЕННЯ ПРОКУРОРА ПРИ ЗДІЙСНЕННІ НАГЛЯДУ ЗА ДОДЕРЖАННЯМ ЗАКОНІВ У ФОРМІ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КЕРІВНИЦТВА ДОСУДОВИМ РОЗСЛІДУВАННЯМ

Відповідно до ст. 276 КПК України саме прокурор, реалізуючі свої повноваження щодо процесуального керівництва досудовим розслідуванням складає та в день складання вручає особі письмове повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення. Перед цим прокурор самостійно оцінює наявність відповідних підстав для письмового повідомлення про підозру, тобто: законність затримання особи на місці вчинення кримінального правопорушення чи безпосередньо після його вчинення; законність обрання до особи одного з передбачених цим Кодексом запобіжних заходів; наявність достатніх доказів для підозри особи у вчиненні кримінального правопорушення.

Відповідно до ст. 283 цього КПК України прокурор після повідомлення особі про підозру

зобов'язаний у найкоротший строк здійснити одну з таких дій: закрити кримінальне провадження, звернутися до суду з клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності, звернутися до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру. Відомості про закінчення досудового розслідування вносяться прокурором до Єдиного реєстру досудових розслідувань[1, с. 117].

Саме прокурор, здійснюючи свої повноваження, за наявності визначених ст. 284 КПК України підстав закриває кримінальне провадження під час досудового розслідування, приймаючи відповідну постанову. Виключенням з цієї норми є можливість слідчого приймати постанову про закриття кримінального провадження у разі встановлення відсутності події кримінального правопорушення, встановлення відсутності в діянні складу кримінального правопорушення або набрання чинності закону, яким скасовується кримінальна відповідальність за діяння, вчинене особою, якщо в кримінальному провадженні жодній особі не повідомлялося про підозру.

У всіх інших випадках, за наявності підстав, передбачених зазначеною статтею КПК України, рішення про закриття кримінального провадження щодо підозрюваного приймає виключно прокурор. Стосовно постанов слідчого про закриття кримінального провадження прокурор протягом двадцяти днів з моменту отримання копії такої постанови має право її скасувати у зв'язку з незаконністю чи необґрунтованістю. Вказана постанова слідчого може бути скасована прокурором і за скаргою заявника, потерпілого, якщо така скарга подана протягом десяти днів з моменту отримання заявником, потерпілим копії постанови[2, с. 89].

Таким чином, відповідно до кримінально – процесуального законодавства прокурор наділений виключними повноваженнями владно-розпорядчого характеру щодо прийняття основних, ключових рішень на досудових стадіях кримінального провадження.

Показовим прикладом, що ілюструє направленість нового кримінального процесуального закону на забезпечення загальнообов'язкового (імперативного) характеру повноважень прокурора щодо процесуального керівництва досудовим розслідуванням, є передбачений порядок оскарження слідчим рішень, дій чи бездіяльності прокурора. Так, згідно з ст. 312 - 313 КПК скарга слідчого на рішення, дію чи бездіяльність прокурора повинна подаватися в письмовій формі не пізніше трьох днів з моменту прийняття або вчинення оскаржуваних рішення, дії чи бездіяльності. При цьому скарга слідчого подається до прокуратури вищого рівня щодо прокуратури, в якій обіймає посаду прокурор, рішення, дія чи бездіяльність якого оскаржується. Оскарження слідчим рішень, дій чи бездіяльності прокурора не зупиняє їх виконання. Рішення службової особи органу прокуратури вищого рівня за наслідками розгляду скарги є остаточним і не підлягає оскарженню до суду, інших органів державної влади, їх посадових чи службових осіб[4, с. 36].

Аналізуючи повноваження прокурора, передбачені ст. 36 КПК України, слід зауважити що прокурор, здійснюючи нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням, уповноважений: починати досудове розслідування, мати повний доступ до матеріалів, документів та інших відомостей, що стосуються досудового розслідування, доручати органу досудового розслідування проведення досудового розслідування, доручати слідчому, органу досудового розслідування, відповідним оперативним підрозділам проведення у встановлений прокурором строк слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій, давати вказівки щодо їх проведення чи брати участь у них, а за потреби особисто проводити слідчі (розшукові) дії, скасовувати незаконні та необґрунтовані постанови слідчих; приймати процесуальні рішення, у тому числі щодо продовження строків досудового розслідування; погоджувати або відмовляти у погодженні клопотань слідчого до слідчого судді про проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій, інших процесуальних дій чи самостійно подавати слідчому судді такі клопотання; повідомляти особі про підозру; затверджувати чи відмовляти у затвердженні обвинувального акта, клопотань про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, вносити зміни до складеного слідчим обвинувального акта чи зазначених клопотань, самостійно складати обвинувальний акт чи зазначені клопотання; звертатися до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності, використовувати інші повноваження у випадках та у порядку, передбаченому Кодексом[3, с. 17].

Керівник органу досудового розслідування, слідчий зобов'язані виконувати доручення та вказівки прокурора, а оперативні підрозділи - доручення прокурора, які надаються у письмовій формі. Невиконання законних вказівок та доручень прокурора, наданих у порядку, передбаченому Кримінальним процесуальним кодексом, тягне за собою передбачену ч. 3 ст. 39, ч. 5 ст. 40 КПК юридичну відповідальність[5, с. 278].

Отже, на основі вище зазначеного можна стверджувати, що прокурор наділений виключними повноваженнями владно - розпорядчого характеру щодо прийняття основних, ключових рішень на досудових стадіях кримінального провадження. Прокурор має широкий спектр повноважень у здійсненні нагляду за додержанням законів у формі керівництва досудовим розслідуванням. Всі розпорядження і вказівки прокурора мають виконуватися керівником досудового розслідування і слідчим, а оперативні підрозділи виконують вказівки прокурора, які подаються у письмовій формі.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-III [Електронний ресурс]: Офіційний веб-портал Верховної Ради України. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

2. Закон України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв’язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України” від 13 квітня 2012 року № 4652-VI [Електронний ресурс]: Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>

3. Закон України “Про прокуратуру” від 5 листопада 1991 року № 1789-XII [Електронний ресурс]: Офіційний веб-портал Верховної Ради України. - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1789-12>.

4. Наказ Генерального прокурора України “Про організаційну діяльність прокурорів у кримінальному провадженні” від 19 грудня 2012 року № 4 [Електронний ресурс]: Офіційний веб-портал Генеральної прокуратури України. - Режим доступу: www.gp.gov.ua

5. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар: у 2 т. - Т. 1 / О.М. Бандурка, Є.М. Блажівський, Є.П. Бурдоль та ін.; [за заг. ред. В.Я. Тація, В.П. Пшонки, А.В. Портнова]. - Х.: Право, 2012. - 768 с.